

om at han trodde seiren var nærmere nå enn noen sinne.

Siden har de allierte styrkene rykket fram med utrolig hurtighet. Den ene byen etter den andre faller. Tirsdag kveld gikk fronten nord-enfor Montalto Castro, nord for Canino og Ariena over Lago Bolsena til nord for Montefiascone. Derfra sydover tilnord for Maricone og Arsoli. Deretter dreier den østover, går nord for Avezzano til nord for Pescara. Alle de nevnte byene er tatt. Av de 23 divisjonene som Kesselring kom-manderte har de 20 vært i kamp. Siden 11. mai har tyskerne i Italia mistet 70 000 mann i fallne, sårete og fanger. Derav er de 40 000 fanger. Det er m.a.o. et alvårlig nederlag tyskerne har lidt her. Partisanstyrker legger alvårlige hindringer i veien for tyskernes fort-satte retrett.

Da Rom fallt, gikk kong Victor Emanuel av og overdrog sine plikter til sønnen Umberto, som fikk tittelen løytnant av riket. Badoglio gikk også av, og en samlingsregjering ble dannet under ledelse av sosialis/ten Bonomi.

Frankrike. Dagen etter Roms fall, 6. juni, gikk de allierte iland i Frankrike i Caenbykta. 4000 skip og flere tuen mindre fartøyer satte over kanalen. Samtidig landet store styrker fallskjermtropper bak de tyske linjene. 11 000 fly støttet operasjonene fra luften. General Eisenhower er øverstkommanderende for invasjonsstyrkene og general Montgommery leder operasjonene. Forhindringene som tyskerne hadde lagt i sjøen viste seg å være mindre farlige enn antatt. Landminene voldte endel besvær, men var ingen alvårlig hindring. Selv kystbatteriene ble hurtig satt ut av spillet. Tyskerne var tydelig blitt overrasket. Atlanterhavsvollen som de hadde skrytt slik av, viste seg å bli den forferdeligste skuffelse for dem.

Etter den 6. dagen er stillingen meget tilfredsstillende for de allierte. De har fått fast fot i land, og dermed er første del av oppgaven løst. De har forenet bruhodene til en eneste front som går fra Ornekanalen til opp mot Montebourgh. Tyskerne har bråkt fram sine strategiske reserver, men alle deres angrep er hittil blitt slått tilbake. Der er tatt over 10 000 fanger. Hvorledes situasjonen vil utvikle seg er det foreløbig for tidlig å spå noe om. Den heldige landgangen har virket meget deprimerende på tyskerne. De blir nå nødt til å kjempe på tre fronter. Der er oppstitt en situasjon, som er værre enn den i 1918.

Russland. Etter den store offensiven var det lenge stille over hele fronten. Det eneste uregelmessige punktet var Jassydistriktet. Her har russene meget gode utgangsstillinger for en kommende offensiv, og dem ville tyskerne prøve å ta igjen, men tapte i stedet 10 000 mann. Natt til mandag ga Stalin en ny dagsordre der han kunngjorde at en ny offensiv var begynt på det Karelske neset. Der var gjort et innbrudd i de tyske linjene på 40 km. bredde og 24 km. dybde. Terrijoki var tatt. På ny er øynene rettet mot de russiske armeene. Er målet å knek-

Jugoslavia. Titos styrker holder ca. 2/3 av landet mens tyskerne bare holder de viktigste veiene og byene.

Det fjerne østen. I Kina har de japanske styrkene hatt en del framgang mot Changsha. I Burma er japanerne pådefensiven. Deres viktigste basis i Nordburma, myitkyina er erobret av britiske styrker, og kineniske styrker nærmer seg byen fra sydøst. Kohima og Imphal er utenfor fare. I Stillehavet prøver japanerne å undsette de isolerte styrkene på Ny Guinea fra sjøen, men blir slått tilbake gang på gang med store tap av transportfartøyer. På Biakøya har de allierte stadig framgang.

ÅND OG HANDELING

Nr. 6

July 1944.

1. årgang

SKAL VI BLANDE OSS MED TYSKERNE ?

En hemmelig avis skriver at vi må søke forbindelse med tyskerne og spre korrekte opplysninger om krigsforløpet hos dem og undergrave den tyske motstandskraften. Det høres forlokkende ut, men det har sine skyggesider. Sålenge et slikt arbeide drives av dyktige folk som har spesialisert seg for oppgaven, er det forsvarlig. Gode nordmenn har allerede funnet sin plass her, og en er allerede blitt skutt for å ha spredt antinasistiske aviser blandt tyskerne. Men det må være fagfolk som skal drive dette overmåte vanskelige arbeidet. Å sende ut en parole om at folk flest skal gå i gang med å omvende tyskere, er uheldig på dette tidspunkt. For det første er det fullt opp av gestapoagenter blandt de tyske soldatene. Det er ingen ting de heller vil enn å få forbindelse med representanter for norske hemmelige organisasjoner. Det er faktiske opplysninger som har verdi i "omvendelsesarbeidet", og de fås bare gjennom radio og gjennom den hemmelige pressen, begge deler er kjærkomment bytte for gestapoagenter. Og for dem er det den letteste sak av verden å gi seg ut for å være østerrikske sosialister som er tvunget inn i krigen, antinasistiske fagarbeidere fra Ruhr som har fått bombet heimen sin o.l. og at de arbeider mot Hitler innen de tyske rekkene. Det har vært meget brukt av gestapo for å få rede på stemningen blandt sivilbefolkningen. Har de først fått en godtroende sjel til å bite på, kan han være skyld i at hele avisforetagender blir rullet opp og at gode nordmenn må bøte med livet for hans prateyst.

Vi må ikke se bort fra at de klare retningslinjene som heimefronten har staket opp, kan utviskes ved en slik parole. Det standpunktet at vi ikke skal ha noe med tyskerne å gjøre hvis vi på noen måte kan undgå det, bør vi holde på. Det hjelper til å holde fronten mellom nordmenn og forredere klar. Det er alle mellomstadiene mellom nordmann og quisling som har gjort kampen så vanskelig for oss, og spredd utrygg-hetsfornemmelser. Og nå, når så mange av ungdommene våre ligger i dekning, bør vi mer enn før være forsiktige med å omgås tyskerne. Likevel er det nok av folk som har en av de ovenfor nevnte "østerrikerne" gående på kontorene eller i forretningene sine. Med en viss sensasjonsvellyst forteller de så i vennekretsen alt det forunderlige denne tyskeren kan berette om. Tyskerne skal behandles kjølig og korrekt når en først er nødt til å ha noe med dem å gjøre. De samme som har funnet ut at de kan regjere verden med terror og vold, skal ikke få inntrykk av at de er velkomne her. La dem få merke hvor hatet de er, så kan kanskje skrekken utvirke mer for vår befrielse enn antinasistiske skulderklap på et hyggelig kontor. De tyskerne som smilende forsikrer at de er rassende på Hitler, er de samme som direkte eller indirekte med visse mellomrum stiller vår besste ungdom opp mot muren og skyter dem, og det er de samme som er skyld i at tusener av norske patrioter martyres i fengslene og at hele det norske folk må gå under åket. Enten bidrar de aktivt, eller også undlater de å gjøre opprør fordi devil spare sitt eget skinn i det lengste og heller ofre vårt.

Samme avisen oppmuntrer folk til å søke forbindelse med tyskerne sier at det er så få nasister blandt dem, men den nevner samtidig at ved det siste frie valget i Tyskland var det over 32% som stemte for

nazipartiet. Forgjordt og vel lo år siden var altså hver 3. tysker nazist, og det er lite rimelig at det ble ferre så lenge alt gikk godt og all hitlerjugend som er vokset til, har snarere styrket Hitlers regime. Det er derfor all mulig grunn til å se på en hvilken som helst tysker med mistanke.

Men der er antinazistiske organisasjoner blant tyskerne, og de arbeider godt i det skulte. De har sine egne hemmelige aviser som tildels er større enn våre egne. Disse organisasjonene finner nok fram til dem som er mottakelig for propaganda, og vi kan trygt overlate opplysningsarbeidet til dem. Dessuten har mange tyskere radio og de lytter på tyske sendinger fra London og Moskva. Der er slike sendinger nesten til alle tider av døgnet og det er utmerket propaganda som serveres her.

Men det hender at enkelte av oss på arbeidsplassen er nødt til å ha med de samme tyskere å gjøre i et lengre tidsrom. Det er i lengden umulig å unngå å komme på talefot med dem. Husk da aldri å si noe som kan bringe mulige gestapoagenter på sporet. Faller det naturlig, så kan en gi uttrykk for en sikker tro på alliert seir, en kan forklare dem de grusomheter de hjelper til å holde gående ved å støtte Hitler, og en kan oppfordre dem til å sabotere ordrer. Men husk da at det er dødsstraff for å oppmuntre tilsiktig. La heller tyskerne prate, det liker de, og da kan en kanskje få vite ting som har interesse for de allierte. Vær selv den som får opplysninger, og la tyskerne gi dem. På den måten kan vi best følge parolen fra de alliertes hovedkvarter. Og la så tyskerne klare seg selv.

En annen sak er det hvis noen går inn for oppgaven å spre hemmelige aviser blant tyskerne, kjøpe våpen o.a. De kan nok utrette store ting, men til vanlig å mangle seg med tyskerne vil vi fraråde.

PARTISANENE I JUGOSLAVIA BYGGER OPP ET NYTT DEMOKRATI MIDT UNDER KRIGEN.

(av Bertha Gaster, News Chronicle's korrespondent.)

Befrielsen marsjerer mot Balkan under drønnen av de russiske kanoner. Snart vil den være der. De kjempende partisaner har allerede følt den første lettelse-kampen, idet 3 tyske divisjoner er trukket tilbake. Snart vil partisanene ikke lenger kjempe alene. Befrielsesarmeen har nære forbindelse med Sovjet gjennom de russiske utsendinger ved marsjall Titos hovedkvarter. Disse har nå sannsynligvis mer å sør enn de britiske utsendinger. Befrielsesarmeen teller 1/4 million mann, og vil bli en fare for Hitlers ungarske flanke når den går over til offensiven.

1/4 million mann. For få måneder siden ville få folk utenfor Jugoslavia tro det. Endog idag er det mange som ikke er klar over at det ikke i det okkuperte Jugoslavia finns et fritt Jugoslavia hvor en regjering valgt av partisanene er enerådende. Det er milevis av fjell og daler i Kroatia og Bosnia, mellom fjellene ved Dalmatiens kyst i vest og det quisling-regjerte serviske territorium i øst, hvor det ikke finns en tysker. Dette landet strekker seg i nord til Ljubljana, bort til halvøya Istria og grenseprovinssene i Slovenia, omfatter i syd Herzegovina og Montenegro, og går i øst over i Ingenmannsland ovenfor Belgrad. Tyskerne har garnisoner i de viktigste byene og våker fortvilet over jernbaner og veier, og partisantropper drar omkring i resten av landet.

I de brente og ødelagte landsbyer i det frie Jugoslavia har bøndene lagt grunnen til en ny demokratisk regjering som det ikke finnes maken til i noe annet nazi-okkupert land.

For øyeblikket er samfunnet praktisk talt klasseløst, da nesten alle har mistet alt. Fabrikanten har misten sin fabrikk, bonden sin buskap, fiskeren sin båt og sine fiskeredskaper. Men de er forenet. Stadige angrep av tyskere ustasher og chetniker har sveiset dem sammen i en kamp på liv og død. Fremfor alt er de fulle av tillit. Jeg har talt med flyktninger fra Dalmatia, med representanter for partisanene, med britiske officerersom har vært ved de jugoslaviske styrker. De forteller alle om den nesten fanatiske hengivelse for partisanenes sak; å skape en nasjonal gjenfødsel under krigen.

De demokratiske institusjoner som har vunnet slik tilslutning begynner med landsbykomiteen og ender med det øverste antifascistiske Råd og den provisoriske regjering. Hver landsby har sin befrielseskomite, valgt av menn og

kvinner over 18 år. Men gutter og piker under 18 år som kjemper i hæren, har også stemmerett. Avstemninger er hemmelig.

Komiteen møtes en gang i uken i "Hall og Culture", det grove tømmerhuset i hver landsby som fullstendig har erstattet vertshuset som sentrum for det sosiale liv. De eldre menn og kvinner i hjemmekonvenasjonen som holder vakt langs veiene i tilfelle av uventede tyske plyndringstokter, og som forlanger partisanpass av alle fremmede, står under komiteens kontroll, likeledes matforsyningen. Halvdelen av avlingen blir satt til side til landsbyens behov og gjemt i skogen i tilfelle tyskerne skulle komme. Den andre halvdelen blir gitt til distriktets militærsjef som fordeler den mellom hæravdelinger som er stasjonert i eller passerer gjennom distriktet. Komiteen utgir avis, organiserer foredrag og diskusjoner om dagsbegivenheter (Current Affairs) den har ansvaret for skolene - om formiddagen for barn, om aftenen for eldre bønder som strømmer til kveld etter kveld, ivrige etter å få lære å lese og skrive. Dette er en del av partisanenes kamp mot analfabetismen. Fremfor alt oppmuntrer komiteen kappestriden mellom landsbyene om gaver til partisanenes felles sak - en ku fra en mann, en sekkskorn fra en annen - og gir et flagg til den landsby som oppnår det beste resultat.

Privat eiendom, i den utstrekning den eksisterer, blir strengt respektert. Eieren av treskemaskinen får 3% av kornet, mølle-eieren får 6%. Bøndene samarbeider i landbruket og lener hverandre hester og redskaper, men bare det land som Ustashene har rømmet blir drevet i fellesskap. Det er nå mere oppdyrket land i Bosnia enn det var før krigen, skjønt man lever i stadig frykt for tysk invasjon. Isåfall blir lagrene brent eller hurtig distrabuert, og folk pakker sammen og flykter inn i skogene til tyskerne har passert.

Foruten å velge landsbyråd velger folket også distriktsråd som igjen velger medlemmer til regionalrådene for Kroatia, Bosnia, Herzegovina o.s.v. Hver av disse regionalråd sender 40 medlemmer til "ayno", det øverste Antifascistiske Råd som i desember ble omdannet til et provisorisk parlament og valgte den provisoriske regjering med Ivar Ribar som president.

Det er nødvendig at folk forstår den sak de kjemper for og har tiltro til dens framtid. Derfor driver partisanlederne en intens masseopplysning, utsalige forelesninger om militære og politiske emner hvor både soldater og bønder fritt gir uttrykk for sin synsmåte, studiesirkler endog opp i fjellene, illustrerte oppslag i hver landsby, og så mange aviser som de kan produsere. Det utkommer flere dags- og ukeaviser. De fleste følger i hovedsaken partisanenes politiske retningslinjer, men gir uttrykk for uavhengige synsmåter når det gjelder etterkrigsproblemer. Det er ingen zzz centralcensur, og kritikken er fullkommen fri.

Sammen med denne glød og begeistring gir en puritanisme som har forbløffet utsente britiske officerer som kjente jugoslavernes gemtlig vaner før krigen. Skjønt drikking er tillatt, drikker ingen seg full. Og når jeg sier ingen så mener jeg ingen. "I de 3 måneder jeg var der, sa en britisk offiser, så jeg aldri en eneste mann, hverken soldat eller bonde, som var påvirket av drikke." Det kan høres utrolig, men seksuell umoral forekommer nesten ikke. Jeg har stadig fått dette bekreftet av folk som er kommet ut av landet.

Landsbyer i det okkuperte Serbia og Kroatia er organisert på samme måte. Kurerer lister seg inn og ut med illegale aviser og nyheter. Matforsyninger blir lastet på kjerrer og ført ut fra det okkuperte området på ukjente veier for å skaffe mat til befrielsesarmeen. Partisanstyrker som hører hjemme i disse landsbyene sprenger jernbanelinjer og anfaller tyskerne i Makedonia og Serbia og - det viktigste av alt - langs den ungarske grense. Etter hvert som tyskernes trykk minsker, vil den organiserte motstand i de okkuperte områdene gå kraftigere til verks.

Partisanbevegelsen innskrenker seg ikke til Kroatia og Bosnia og Slovenia. Den spiller allerede en betydningsfull rolle i Voyvodina og Makedonia, og i de serbiske områder hvor bevegelsen først begynte og hvor den bar

stridens byrde og hete i de første vanskelige månedene, er den igen i virksomhet. "Vi begynte i Belgrad og vi vil slutte i Belgrad" er et av marsjall Titos yndlgsuttrykk. Den dag er ikke fjern da dette vil gå i oppfyllelse.

KINAS FRAMTID:

skrevet av the Dean of Canterbury (Dean er den høyeste geistlige etter biskopen) i Labour Monthly, april 1944.

Kina står på skillevegen. Hvis vi kunne se inn i framtida vilde vi forstå at det som skjer i Kina nå, det er kan hende viktigere enn det som skjer i Europa. Den rette innsatsen nå kan berge verden for uro og krig i århunder.

Kina vakler mellom to muligheter. På den ene siden kan Kina velge en fascistisk, kapitalistisk nasjonalisme som i samband med vitenskap og organisasjon etter tysk mønster kan føre til nye kriger. Eller Kina kan velge en fredelig sosialistisk veg med hele den voksende frihet som vi ser utfoldet seg i Russland.

Ser vi nå disse alternativene mot en bakgrunn av Kinas 400 mill. mennesker, Kinas industri og kinesernes ubegrenset offervilje, da øynen vi en utvikling som enten skaper Kina som på fredelig veg kan hjelpe til å skape en lykkelig framtid for oss alle eller det kan bli en trøst for hele verden. Et fascistisk Kina med 400 mill. innbyggere med like gode våpen og med like strenge diktatorer som de tyske armeene, bare med enda større mål, det vil nødvendigvis komme i strid med det sosialistiske Russland. Og skulle Europa bli sosialistisk i løpet av de neste 20 årene og stille seg på linje med Russland, det er negativt som tyder på det, da vilde vi ha en verden som var delt opp i to leire. Og vi vilde snart være opp i en verdenskrig like truende og sikkert adskillig værre enn denne. For trusselen fra det vesle Japan har vært stor huk i dag. Og hva vil ikke det kjempemessige Kina kunne utrette om det står i samme stillingen en gang i framtida når det dertil har gode kort på hånden som f.eks. untagelige stillinger til sjøss og til lands? Hva kan da hindre Japan i å sluttet seg til et slikt Kina? Da vilde den gule fare bli virkelig truende ikke p.g.a. fargen men p.g.a. ideologien.

Men hvis Kina på den andre siden slår inn på en sosialistisk utvikling, er det ingen grenser for mulighetene og vi kan vente oss det utrolige. For Kinas karakter og tradisjon har rikdommer som vi en-nå ikke er klar over.

Vil Kina gå til høyre eller venstre? Vi er ikke klar over det. Hvorfor får vi grusomme historier om sult hos den 4. de og 8. de kinesiske armeene, men ingen meldinger om mat og utrustning? Disse to armeene har gjort en stor innsats i krigsen og reist opposisjon mot Japan fra første stund, men hvorfor er de nå svekket og utsatt for mangel på forsyninger, ja endog av mangel på det mest elementære medisinske utstyr? Hvorfor klager Mme. Sun Yat Sen over utilfredssrillende forsyninger fra vest? Og hvorfor nekter videre Chiang Kai Shek at hans nye bok blir oversatt til engelsk, en bok som er kommet ut i 200 oppslag i Kina? Inneholder den avslørende hentydninger om transsynt nasjonalisme med tendensen Kina før kineserne? Noe som kan bidra til å minske de forsyninger som han trenger så hardt i øyeblikket? Og hvorfor, spør vi, reiser kommunistene en samstemmig kritikk mot boken? Det er alvorlige spørsmål. Skal vi ta standpunkt til dem, må vi kjenne Kina og dets historie i de siste 20 årene, og vi må kjenne de ledende kineserne.

Deanen går så over til å drofte boken "Battle Hyun of China" som Agnes Smedley har skrevet. Hun har reist negat i Kina og sett negat av krigsen der borte. Hun forteller om de harde kampene som krigsen

der, om det strie soldatlivet og de kjempendes begeistring for saken. Hennes skildring av hvorledes kunnskapslyst og kulturelle studier har inspirert de røde armeene stemmer med hans egne erfaringer. Særlig understreker deanen Agnes Smedleys pointering av kløften mellom de røde styrkene på den ene siden og de stadig aukende nasjonalstyrkene på den andre siden med tendens mot ny-fascisme.

Selv har deanen best meget i Kina, særlig gjorde han en lang reise i 1932 over uhyre strekninger av Kina og Tibet og snakket meget med folket han traff. Selv om han var mest fiendtlig stillet overfor kommunismen måtte medgi at alt var relativt meget bedre i de kommunistisk styrtede områdene enn i de andre deler av landet. Opium var forbudt der og de sanitære forholdene var på vei mot bedring. Deanen slutter artikkelen med å kreve opplysninger om de røde armeene som bærer meget av kampens hete og som bare får hjelp og forsyninger fra de arbeidende klasser i sin kamp mot fascismen i Østen.

STAKKARS FINNLAND.

Styrkt av en forblinnet regjering har Finnland valgt å gå mot undergangen sammen med Tyskland. Selv om vi har hatt liten kontakt med det finske folket og dets sosiale problemer, og selv om det stod oss fjernt både i lynne og etterhvert i språk, har vi alltid hatt en sterkt sympati for finnene, enten der nå skyldes Topelius, Runeberg, Sibelius eller alle de harde kampene vi har hatt på idrettsplassene. Derfor er det vondt for oss å være vitner til den tragedien som Finnland nå opplever.

Da Finnland hadde opplevet nederlaget etter Vinterkrigen var det som om de bare tenkte på revansje. Det var til tross for det at Russland ikke reiste noen politiske krav på Finnland og heller ikke krevde noe venligsinnet regime i Finnland. Det avsluttet freden uten krav om skadeserstatning og ned en handelsoverenskomst med Finnland som var meget fordelaktig. Sovjet-samveldet leverte til og med korn p.g.a. Finlands vanskelige ernæringsituasjon. Russlands seier var fullstendig, og de kunne ha satt gjennom et hvilket som helst krav. Sett på den bakgrunnen var fredsbetingelsene meget rimelige, om det enn måtte smerte finnene å avstå gammelt finsk land.

Årsaken til vinterkrigen var at Russland ventet et angrep fra Tyskland gjennom Finnland, det framgikk av Tanners konferanse med Stalin før krigsutbruddet. Og Russland hadde grunn til å vente at finnene ville være med på et angrep. For alt siden den gangen Sovjet-samveldet opphevet den tsaristiske retten på Finnland 7. desember 1917 og gav finnene deres selvstendighet tilbake, har det finske aristokratiet drømt om et Storfinnland på Russlands bekostning. Da Tyskland overfalt Russland, sto Finnland fullt fustet til å gå med. Og Mannerheim sa i sin dagsordre 10. juli 1941: "... et stort Finnland stiger nå fram for våre øyne i bruset av mektige verdenshistoriske hendinger, og general Tallvela sendte 10.000 finske soldater til Kaukasus for å forsøre Finnland.

Hvem er det nå som står bak regjeringen i dens krigspolitikk? Regjeringen er riktignok en samlingsregjering, men den drivende kraften i regjeringen er agrarpartiet. Det støtter seg på storbøndene og godseigene som det er mange av i Finnland. Og her kommer en inn på kjernen i det finske problemet. Finnland er et forholdsvis armt land med begrensete muligheter for jordbruket. Når nå den vesle jorden som er der eiges av få, men rike bønder og godseigere, blir den sosiale forskjell på landsbygden ualmindelig stor. En agrarreform var allerede på trappene før vinterkrigen, og taper Finnland krigsen vil storbøndene måtte finne seg i en oppstykning av godsene til fordel for alle husmennene og leilendingene. Var situasjonen uholdbar før krigsen, blir den det ikke mindre etterpå. Arealet av dyrkbar jord er da minsket betraktelig p.g.a. landavstøtelsen, og alle de som har flyktet fra gården sine

i øst må få kompensasjon. Forklaringen på agrarpartiets holdning er således klar. Men de andre partiene? Vi må da huske på at det finske demokrati eksisterer mer i navnet enn i gavnet. Alle som opponerer mot krigen blir satt i fengsel. Bare i Helsingfors var det i året 1942 i følge finsk statistikk arrestert 23.000 personer - hver 11. innbygger. Gjenter på 17 år har fått dom på livstid for "politisk virksomhet".

Til tross for dette har det vært tydelig uttalt harme mot krigspolitikken. På landsorganisasjonens kongress 1943 ble det vedtatt en resolusjon om at Finnlands arbeidere ønsket fred. Dette er noe annet enn de offisielle opplysningene som sier at hele Finnlands arbeiderklasse står samlet bak regjeringen. Motstanden mot regjeringen utkristallses i det sosialdemokratiske partiet og det svenske folkepartiet.

Finnland har flere ganger hatt anledning til å slutte fred. Regjeringen har hver gang svært sterkt påvirkning på riksdayen at fredstilbudene ble avvist. Siste gangen fredstilbud kom var etter Viborgs fall. Denne gangen ville ikke regjeringen fått overtalt riksdayen. Hva skjedde? Russland hadde tilbuddet fred, og Pravda sa at det ble ikke fordret betingelsesløs overgivelse. Ryti tar saken helt i sin egen hånd. For å vinne tid sier han at Riksdayen først mi avgjære saken. Dette var bare et påskudd. I stedet sender han bud på tyskerne og forhandler med Ribbentrop uten at den finske riksdayen får et ord med i laget. Han gir Ribbentrop et brev til Hitler der han garanterer at Finnland ikke vil slutte fred før Tyskland. En slik avtale har ikke eksistert tidligere mellom Finnland og Tyskland. Til gjengjeld skulle Finnland få hjelp. Vi har siden sett hva debbe hjelpen besto i: Noen få tanks, lettiske soldater og en hel del ungutter og gamle soldater som er av liten verdi. Og hvor skal tyskerne skaffe soldater fra til Finnland, de som ikke har nok soldater til å forsvare seg selv?

Det nifse er denne gangen at avtalen mellom Finnland og Tyskland er gjort uten at riksdayen er blitt spurt. Sosialdemokratene demonstrerte med å kalle Tanner tilbake, han er representant for dette partiet. Men etter sterkt påtrykk fra regjeringens side gikk han inn i regjeringen igjen, og det sosialdemokratiske parti gav seg. Det er grunnen til at det svenske sosialdemokratene vil bryte med finnene. Motstand mot regjeringen finnes nå bare hos det svenske folkepartiet og framstegspartiet, et mindre venstreparti.

Linkomies tale var svak da han skulle forklare det inntrufne, og han kunne ikke dekke over det faktum at det finske demokratiet er avlastet av et fåmannsvelde som representerer godseigernes og storbøndendes interesser.

DEUTSCHES ZIVILGERICHT I NORGE .

Tyskerane har opprettet ein ny domstol i Norge og den skal døma i retts-tvistar der tyskerar er innblanda. Særleg skal den døma i forretnings-tvistar mellom norske og tyske bedrifter. Ingen nordmenn har sete i retten, berre tyskerar. Det segjer seg sjølv kor stor sjangse dei norske har for å få rett når den eine parten i saka har øverste domsmyndighet. Tyskerane har m.a.o. laga ein domstol som skal lette arbeidet med å overføre norske bedrifter til tyskerane, einrett som skal hjelpe til å få stela penga og verdier som dei ikke kan få klørne i så lenge dei pro forma må halde seg til norsk lov. Det er eit uhyggeleg tiltak.

Tyskerane tok til å rundstøle oss med ein gong dei kom hit opp. Dei braut seg ikkje inn og stal åpenlyst, det hende nå det også, men dei lett det være eit skin av rett over det dei gjorde. Dei tvang t.d. Norges Bank til å trykke millioner pengesetlar som dei fekk og kjøpte med. Det var meir effektivt enn å stela opent. Eller dei lurte på rike folk til dei fann ei hemmelig avis eller anna hjå dei. Då beslagla dei formua.

Det siste nye på det området var då dei avsette styret for Det Norske Misjonsselskap. Derved fekk dei tak i alle pengane som er samla inn til misjonsarbeidet. Nøgjare opplysningar har me ikkje om dette, men ettersom dei sjøl fortel har dei sett "biskop" Kvasnes inn i staden. Det er den einaste presten i Norge som er ordinert to gonger. Han vart avsett ein gong tidlegare p.å.a. usedelighet, så det må være ein bra misjonær.

HANSTEENS APPELL TIL DE UNGE.

Vi gjengir det viktigste av den apell som forsvarssjefen, general Hansteen fra London rettet til de arbeidsmobiliserte:

Det er nå ikke noen grunn til å søke kamp med tyskerne. Enhver må best mulig forsøke å greie seg på egen hånd, og vil nå få anledning til å vise hva to det er i ham. Jeg vil gi noen praktiske råd: Søk arbeid i jord- eller skogbruk og fiske. Klump dere ikke sammen. Vis tiltak ved å søke bort også for å oppnå spredning. Bøndene har fått en særlig oppfordring til å hjelpe dere. Gi dere til gjengjeld det beste dere kan. De som ikke kan få slikt arbeid og ikke noe normalt tilholdssted bør ordne seg i passende små grupper, helst bestående av karer som kjenner hverandre. De må skaffe seg tilholdssted i utmarken eller i hus som står tomme eller som dere bygger selv. Gruppen velger en leder. En er byggeleder, en kokk, en proviantforvalter, en leder gymnastikken, en vakttjeneste o.s.v. Hold utkikk og ha alltid forsvar planlagt og utstyr parat til flukt. Enhver viser disiplin og kameratskap og lydighet mot den leder man har valgt og de regler man er blitt enige om for fellesskapet. Det er nødvendigere for denenkelte at han tjener fellesskapet enn å passe på at de andre gjør det.

SENSASJONEL SEIER I DANMARK .

Danskane er nå stridane i fyrste line på dei allierte si side. I lange tider har dei drive ein sabotasje som har gjort Danmark kjendt over heile verda. Men at heile det danske folket var med i kampen mot dei tyske undertrykkarane fekkme først vissa for i denne måneden. I slutten av juni innførte tyskerane portforbud som straff for sabotasjen. Samstundes skaut dei 8 mann som var sikta for å ha sprengt i lufta ein våpenfabrikk. Dessuten er arbeidstida forlenga ved fabrikkene. Danskane reagerte kraftig. Dei la rett og slett arbeidet ned og gjekk til generalstreik. Denne vart heil effektiv. Og ikkje berre det, dei som gjekk ut på gatone etter tida for portforbuden, tende bål på gatone og song fedrelandssongar. Tyskerane svara med åskjote på dei våpenlause folkeflokkane. Mange vart drepne. Men det netta ikkje å skrema danskane. Så stengde tyskerane gassen, elektrisitetet og vannledningane, for å tvinge danskane til ro og til arbeid. Men danskane gav seg heller ikkje då. 9 dagar gjekk, då måtte tyskerane gi seg. Den danske ledelsen av heimefronten sette opp 5 punkt. Punktene er: 1) Schalburgkorps (den danske quislinghirden) skal ikkje ha rett til å syna seg på gatone. 2) Tyskerane må love ikkje å skjote på uvæpnede folk på open gate. 3) arbeidet skal sluta tidlegare på dagen. 4) Tyskerane skal ikkje tarepresalier. 5) Portforbuden skal opphevest. Tyskerane har gitt tilkjende at dei godtek dette. Schalburgkorps er trukket tilbake, og onsdag tok Danskane opp arbeidet att. Utan våpen hadde dei gitt tyskerane eit av dei sværeste nederlag dei har lide. Danskane har synt heile verda at det nettar å yte motstand på heimefronten avdi tyskerane ikkje lenger har krefter nok til å slå motstanden ned. Lat oss take lerdrom av danskane. Lærarane, Lækjarane og presane våre har synt oss vegen tidlegare.

KRIGSOVERSIKT.

Russland. Det er russefronten som samler størst interesse. De russiske armene velter inn over den polske grensen og knuser all motstand. Vi kan spørre hvorledes det kan ha seg at Vitebsk er falt så fort, bare etter et par dagers kamp, all den stund at russene prøvde forsjeves å ta den i vår? Forklaringen må søkes i det at Tyskland har slitt ut både materiellet og folkene sine. Der råder en skrikende mangsel på reserver, og der kan ikke

presses nye soldater fram. En dyktig ledelse kunne kanskje hindret det katastrofale nederlaget som tyskerne nå lider i Russland. Men all den stund en korporal leder de tyske operasjonene, kan vi ikke vente mer. Gang på gang blir det gjort kjempebomberter. Tyskerne regnet med at den russiske offensiv ikke ville nå sin fulle kraft før senere på sommeren. Derfor overførte de elitetropper fra Russland til Normandie i håp om å klare å kaste de allierte på sjøen før russerne kom skikkelig i gang. Vi veit hvorledes det gikk med det. Og nå eksisterer det ikke lenger noen tysk samlet front i Russland. Da russiske angrepene ble innledet med et kraftig angrep mot Vitebsk. Etter et par dagers kamp fallt byen, og de 5 divisjonene som forsvarte den ble fanget eller tilintetgjort. Tyske divisjoner erminket ned til ca. 7.000 mann nå. De tyske tapene ved byen var 10.000 fanger og 20.000 drepte. Omrent samtidig rykket en annen armegruppe fram sørnedenfor Vitebsk mot Bobruisk. Her ble en annen tysk styrke omringet og ødelagt. Tyskerne hadde der 16.000 døde og 18.000 ble tatt til fange. To slike nederlag er mere enn en arme kanklare, og signalet ble gitt til alminnelig tilbaketog. Men dette var lettere sagt enngjort. Russerne fulgte så tett etter tyskerne at de ikke kunne dekke setretten med å legge ut landminer. Vørst gikk det for seg ved elveovergangene. Ved Beresina stod soldatene i kø for å komme over broen. Men russerne var for snare for dem. De satte inn kavaleri, og da tyskerne så hestene komme galloperende mot seg mistet de alt som heter disiplin. I vanvittig angst trengte de på for å berge seg over elvene mens russerne red veier i køen og slo ned for føte der tyskerne ikke hadde vett til å gi seg. Nøyaktig samme stedet ble Napoleons tropper meiet ned for litt over 100 år siden, og midlene var de samme som den gangen. Etter 8 dagers kamp hadde russerne tatt tilsammen 63.000 fanger. Noen oversikt over de falne er ikke mulig å gi. Men offensiven rullet videre. Minsk fallt, og dermed ligger veien åpen inn i Polen. Den russiske offensiv har nå tydelig retning mot Preussen. De har erobret Molodecsnabg Smotgonie, 70 km. fra Wilna. Faller Wilna, står de tyske styrkene i de baltiske statene i fare for å bli omringet. En annen russisk kile nærmer seg Baranowitsje. Hvor langt russerne vil gå før de blir nødt til å stoppe for å konsolidere stillingene sine er uvisst. Landgangen i Normandie gjorde brått slutt på skrytet om den uinntakelige festningen Europa. Det tyske kystforsvaret sviktet fullstendig og de allierte fikk fast fot. Etterhvert har tyskerne ført fram store forsterkninger til denne fronten. Det har vært vanskelig å føre dem fram, for le maqui, de franske partisanene, sprenger alle veier og allierte fly bomber alle forbindelseslinjer. Tyskerne koncentrerte styrkene sine ved Caen for å kaste britene på sjøen. De håpet at Cherbourgfestningen skulle holde ut til dette var gjort. De overvurderte seg sjøl. Amerikanerne tok festningen etter hard kamp, og tok 45.000 fanger under kampene på halvøya. Tyskerne mistet 56.000 mann der. Cherbourg er en ypperlig havn og arbeidet er alt i gang med å utbedre skadene. Cherbourg betyr at de allierte kan seile direkte fra Amerika med store skip og losse i Frankrike. Der pågår harde kamper langs hele Normandiefronten. Amerikanerne rykker fram sydover på venstre delen, og engelskmennene ved Caen. Tyskerne yter forbittel motstand. Det er i alt tatt 56.000 fanger. Italia. De allierte rykker fortsatt fram men noe langsommere ettersom de kommer opp i Appeninene. Det ventes at tyskerne vil sette seg fast langs en linje Pisa-Romini. De allierte står nå 2 mil s. Livorno, har erobret Siena og truer Arezzo. De står bare 1 1/2 mil s. for sjøfestningen Ancona. De italienske partisanene kjemper drabelig n. for denne fronten, og hindrer de tyske tilførslene. Luftfronten. Den karakteriseres av dealiertes fullstendige herredømme i luften. Der er nesten ikke tysk flymotstand. Tusener av fly bomber oljekildene og fabrikkene for syntetisk olje. De gjør pendelbombing mellom Russland og Italia, Italia-England eller Russland-England.

VVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVV
V
V Å N D O G H A N D L I N G V
VVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVV

Nr. 7.

Juli 1944.

1. Årgang.

KRISEN I TYSKLAND.

Den 20. juli ble det kastet en bombe mot Hitler og en del høgere officerer. Bomben drepte ham ikke, men virkningen av den var stor for det. Det var omtrent som et forheng ble revet tilside, og hele verden så Tyskland som det er i dag; en slagen nasjon på veg mot undergangen. Attentatet var det første tydelige tegnet på splid innen den tyske krigsledelsen. En har ikke enda full oversikt over hva det er som har foregått. Hitler forklarte at det var en "ganske liten klick av ærgjerrige, samvittighetsløse og samtidig forbrytersk dumme offiserer" som ville ta livet av ham. At denne klikken var temmelig stor viser de omfattende forholdsreglene som ble tatt for å slå den ned. Ingen, hverken sivile eller militære myndigheter måtte motta ordrer fra usurpatorene, het det. Opprørerne hadde blandt annet prøvet å ta regjeringsbygningene i Berlin. Uheldigvis fikk en nasistoffiser tak i ordrene, og der het det at Hitler var død og at bygningene skulle besettes. Han gikk til Göbbels med saken, og planen ble forpurret. Hadde den lykkes, ville det kanskje hjulpet lite for Hitler at han slapp fra det med livet.

At det lå omfattende planer til grunn for attentatet kom fram i Görings tale der han sa at det var dannet en regjering som ville overta makten. Dette ble strøket i alle referatene.

For å få saken i sin hånd utnevnte han Reichsführer SS Himmler til øverste sjef for heimehæren. Guderian ble generalstabssjef. Han søkte til de ivrige partimedlemmene for å få støtte av partiet. Og det viste seg temmelig fort at striden kom til å stå mellom de reine nasiorganisasjonene og die Wehrmacht. En av de første forordningene var at alle kurertflygningene måtte godkjennes av Göring eller Himmler. Dette viste at det var de høgeste stabsoffiserene som sto bak oppreisten. Det viser også at den var vidt forgreinet.

Noen kamper av betydning fant ikke sted. Riktig nok ble det drept en del SS-folk under en gruveoppstand i Schlesia, og der var kamper mellom SS-tropper og Wehrmacht i Lyon og kamper i Sydtyskland, men alt dette har vært av mindre betydning. Dessuten har det vært fredsdemonstrasjoner i Ruhr og andre bombeherjete distrikter.

Det viktigste er den spenningen som tydelig eksisterer mellom nazi-partiets tilhengere på den ene siden, og offiserene på den andre. Det arter seg som en dragkamp om hærens loyalitet. Guderian har krevet at alle høgere offiserer skal senne loyalitetserklæring til Hitler. Resultatet av denne ordren var merkelig. Det viste seg at Model var den eneste av østfrontgeneralsene som sendte den. General Kesselring i Italia har heller ikke sendt loyalitetserklæring, og nå gått 5 dager. Blandt de andre som ikke har sendt inn noen loyalitetserklæring er Rundstedt, Falkenhausen, Halder, Brauchitsch, Leb, Mannstein, Bock, Kleist, List og Krichler, alle generaler som er blitt fjernet fra ledende stillinger. De er alle folk som har innsett det vanvittige i Hitlers prestisjestategi og har prøvet å bremse ham ved å anbefale tilbaketrekkninger. Det er folk med evnen til kritikk, og de vet at slaget er tapt. De vil nå prøve på å redde det som reddes kan. Men ingen vet hvem som er med i komplottet. Blandt andre som har vært nevnt er Schacht og von Neurath, men det er rykter.

Onsdag sendte 16 av de generalene som er tatt til fange i Russland ut et opprop til den tyske hæren. De sa at de var overbevist om håpløsheten i fortsatt kamp, det ville bare bety nye ofre. Det ville ende med at krigen ble ført inn på Tysklands jord. Hitler hadde talt om dolkestikk mot Tyskland, men det dolkestikket landet hadde fått, det hadde Hitler gitt det. De sluttet med å oppmuntre alle offiserer til å nekte å lystre ordre, for

det var å tjene fedrelandet.

Hensikten med generalenes holdning er tydelig å søke et grunnlag for fred. Men engelskmennene har inntatt en temmelig avvisende holdning. De hevder at de allierte må vinne en full militær seier. Hvis Hitler blir styrtet, vil det siden hete at freden ble ikke stiftet etter et militært nederlag, men etter "et dolkestøt i ryggen". Betingelsesløs overgivelse er det eneste vilkår for fredsslutning. Hvorvidt Kesselrings og østfrontgeneralenes holdning vil føre til åpent brudd med Hitler eller om det bare er en demonstrasjon, det vil tiden vise. Det eneste sikre er foreløpig bare det at "der er splid innen de tyske rekkene, og dette kan gjøre slutt på krigen tidligere enn vi har bereknet". (Sitat fra den talen Churchill holdt da han sist kom heim etter 3 dagers opphold i Normandie.)

Imens pågår det opprensningsaksjoner i Tyskland. Blandt dem som er i faresonen er von Schwedenburg, øverstkommanderende for penserstyrkene i Frankrike under Rundstedt, og von Mackensen, som før var sjef for den 14de tyske armé i Italia. Men det er en farlig operasjon Hitler foretar. Fjerner han for få, vil det være noen igjen som vil danne nye sammensvergelser; og fjerner han for mange, vil han svekke det tyske offiserskorps, og det er tross alt det eneste bolverket som står mellom ham og de allierte.

Ø S T F R O N T E N .

De russiske hærene velter stadig vestover, og tyskerne gjør motstand etter fattig evne. Men de mangler folk og mangler fly. Russerne er helt overlegne både i antall og når det gjelder våpen. Hærene er motoriserte og det forklarer den utrolig hurtige fremrykkingen, den hurtigste i historien. Rokosowskis arme har hatt følgende marsjertakt: Første uken av offensiven rykket de fra 104 km., andre uken 50 km., tredje uken 130 og fjerde uken 104 km. Farten er betydelig større enn den tyske rykket framover med i sin tid.

Kampene er uhyre kostbare for tyskerne. Hitler blanner seg opp i de militære operasjonsplanene og krever at generalene skal holde stillingen sine for enhver pris. Gjer de ikke det, kan han risikere at heimefronten mister motet helt og gir opp. På tross av gjentatte ødvarslor og stadige kjempetap, har han ikke vært til å få fra denne krigføringen. Den siste omringningen skjedde ved Brody. Her falt 30.000 tyskere og 15.000 ble tatt til fange. På en minned har tyskerne i følge russiske oppgaver mistet 540 tusen mann, derav 184.000 fanger. I dette tallt er de sårete ikke reknet med. Det samlede antall tyskere som er satt ut av spillet i den måneden, skulle da komme opp i over 1 million. Det virker som om oppgavene er i overkant. Andre oppgaver opplyste tidligere at i løpet av de 74 første dagene av offensiven i Italia i mai hadde tyskerne på alle frontene tapt 700 tusen mann. Dette skulle gjennomsnittlig bli 10.000 pr. døgn. I forrige uke kunne Moskvas innbyggere se 60.000 tyske krigsfanger passere Kremlin på veg gjennom byen. 20 generaler gikk i spissen. En slik blodtapping som den tyske leder nå, kan ikke gå i lengden. Mangelen på reserver er skrikende. De prøver å tynne ut besettelsestropene der det er mulig, men det er bunnskrapet over alt. Og nå har de ikke lenger soldater til å putte i hullene. Russerne har initiativet langs hele den lange fronten fra Pskov til Stanislovov. Selve frontlinjen bukter seg som en orm, med store buktninger. Dette gjør frontlinjen enda lengre, noe som er meget ufordelaktig for tyskerne. Lengst i nord har russerne tatt Pskov, og den siste russiske byen er dermed befridd. Det er et viktig jernbaneknutepunkt, og det gir russerne gode utgangsposisjoner. Sønnenfor Pskov har russerne tatt Ostrov. Deretter følger frontlinjen den lettiske grensen sørover til elva Dvina. Her bøyer den rett vestover og går sør for Dvinsk (Dynaburg), som ennå er på tyske hender. Men den har mistet jernbaneverbinnelsene og den er snart omringet. 120 km. lenger vest har russerne tatt Ponejevs som ligger på jernbanen vestover fra Dvinsk. Ponejevs ligger bare 130 km. fra Riga. Herfra går frontlinjen sørover igjen, øst for Kowno. Så gjør den en sving vestover til den preussiske grensen ved Augustow. Derfra går den sørover til Bialystok, som ennå er tysk. Russerne står 5. km. fra byen. Men nå begynner forts. side 7.

STYRK FRONTEN.

Vi går nå mot slutten av krigen, men ennå kan det dryge ut en tid før vi blir fri. Mangt kan skje i mellomtiden. Vi har hatt affären med arbeidsinnsatsen. Den ville kunne ført til mobilisering hvis den ikke var blitt forpurret. Heimefrontens ledelse gjorde en utmerket innsats her. Det er bare synd at så mange av guttene fører en mindre hyggelig tilværelse i skogene. Dette skyldes til en viss grad at heimefronten ikke er helt utkristallisert. Der er for mange som ikke fatter hva det vil si at vi er i krig. De danner et tregt skikt som sinker alle aksjoner og skaper utryghet hos resten av folket. Grensen mellom gode nordmenn og de bunkne bør bli skarpere. Bladet har tidligere anbefalt å danne grupper enten innen enkelte yrker eller distriktsvis. Med slike grupper ville spredningen av paroler kunne gå meget hurtigere og en ville kunne bekjempe fienden mer effektivt. Særlig viktig er det å få slike grupper utover landet. Hadde vi hatt slike i hver bygd, ville det vært lett å plasere de som måtte flykte p.g.a. registrering eller av andre grunner. Det er ennå ikke for sent. De som reiser på landet på ferie må søke kontakt med bønder de stoler på og få dem til å danne grupper som kan motarbeide n.s. og tyskerne. Sjølsagt må en bare snakke om dette med folk en kjener. Disse gruppene faller helt i tråd med de ordnene vi har fått fra de alliertes hovedkvarter der det heter at vi skal søke kontakt med dem vi stoler på og finne oppgaver vi kan løse under invasjonen. Etterretningsvesen, sprengning av broer, veier o.a. er oppgaver som slike grupper kan ta seg av. Men like viktig som arbeidet under invasjonen er den daglige kampen på heimefronten. Og her må vi forberede oss på nye anslag fra tyskerne og n.s. side. Planen om mobilisering er sikkert ikke lagt på byllan. Heller ikke planen om å sette oss til arbeide på tyske militære anlegg. Det har vist seg at det nyter å sette seg til motverge, det siste beviset har danskone gitt. Men vi må forberede oss i tide. Da koster seiren mindre.

+++++

Den norske hjemmefronts ledelse gjentar sin appell til ungdommen i "den farlige alderen" om å opprettholde dekningen og stå fast mot fiendens mer eller mindre kamuflerte forsök på å bryte fronten. Ved å holde seg tilsynelatende passiv, og ved å spre falske rykter om å reise hjem fra skauen vil han forsøke å skape en trygghetsfølelse blant gutta slik at han lett kan få tak i dem når han en gang slår til. Den norske hjemmefronts ledelse har i disse dager sendt ut parolen om at gutta skal hjelpe bøndene. Men den mener absolutt ikke at man nå skal forlate sine dekningsplasser og styrtc ned i bygda og ta arbeid hos den første den beste bonde.

Organiser hjelpen til bøndene! Hjelp dem som har ytet dere støtte, samme i hvilken form. La tvilsomme bønder og svarte børsbønder skaffe seg sin arbeidshjelp på andre markeder. Organiser sikringstjenesten mens dere arbeider på jorda, og vær varat til flukt på minste varsel.

Opprett sambandstjeneste så dere aldri mister kontakten med hverandre!

++++

På seg sjøl kjänner en andre.

Tyskere og n.s. folk blir aldri leie av å skremme seg sjøl med bolsjevismen. Nesten alt som blir sagt er reine fantasiproblemer. Men det rareste av alt er at det er sitt eget kjære nasisystem de beskriver, de bare klisterer på en bolsjevikplakat. Det er derfor ikke rart at det virker skremmende på dem. En slik beskrivelse av nasimetodene sto i Aftenposten 18/7-44. Artikkelen har ingen ting med russiske forhold å gjøre og sakner ethvert grunnlag. Det heter om bolsjevismen at hovedtrekkene er i fire punkter:

1) Sosial og åndelig ensrotting av alle mennesker, og systematisk utrydelse av alle sosialt høyrestående samfunnsmedlemmer.

(Dette er jo tyskerne eksperter i. I løpet av 10 år har Hitler åndelig ensrettet hele det tyske folket og gjort det til en bølende nasjon uten evne til selvstendig tenkning. Hva utryddelsen av høyrestående samfunnsmedlemmer angår er det nok å minne om mordene på Gleditsch, Hansteen og alle de andre norimennene som er skutt uten grunn.)

2) Avskaffelse av alle moralbegreper som stiller seg hindrende i vegen for bolsjevismens framgang.

(Er der noe mer umoralsk enn det angiversystemet som tyskerne og n.s. har innført? Det måtte være at tyske soldater i stor utstrekning har lokket 14-årige småpiker til å drikke alkohol og deretter voldtatt dem.)

3) Utbredelse av et vidt forgrenet spionsystem som overvåker og kontrollerer hvert eneste samfunnsmedlems privatliv.

(Gestapos innsats både i Tyskland og Europa ellers har vist hva dette er.)

4) Anvendelse av de grusomste og mest raffinerte pinsolsmetoder, hvis virkninger er pålitelig konstatert ved gjentatte praktiske prøver.

(Er ikke dette også en utmerket beskrivelse av gestapo? De grusomhetsene tyskerne har gjort seg skyldige i har gjort dem så forhatte og skapt slik en motbydelighet for dem at det vil være skam å være tysker lenge etter at krigen er over.)

=====

DET = ØKONOMISKE = OPPGJØR = MED = TYSKLAND.

"Kronikken" har hentet denne artikkelen fra det engelske tidsskrift The Economist for 27. mai 1944 i noe forkortet form.

Det er vanskelig for land som ikke har vært okkupert, å forestille seg den ødeleggelse og det økonomiske kaos som den tyske krigsmaskin har forårsaket i de stater den har meiet ned. Russland er det beste eksempel på hva denne krig har bragt med seg av lidelser og ofre og tap, man andre europeiske stater kan bli utsatt for like meget før freden kommer. Det er ikke overraskende at disse staters stilling til etterkrigsproblemene er dominert av to ønsker - den hurtigst mulige gjenoppbygging av deres knuste økonomi og en hard avstraffelse av den tyske angripernasjon.

Disse to ønsker blir av og til blandet sammen. Tyskerne er ansvarlige for skaden, sier man, derfor skal tyskerne gjøre skaden god igjen. Erfaringene fra forrige krig har gjort nasjonene meget forsiktige når det gjelder finansielle erstatninger. Istedent er rent fysiske erstatninger kommet på tale. Den tanke har vært framkastet at Tysklands økonomiske bygning skal brytes ned, landets fabrikker nedlegges og maskinene sennes til de allierte for å gjenopprette ødeleggelsen av deres industri. Russene har offisielt diskutert og visstnok også framlagt forslag om at en meget stor del av Tysklands vokse medd skal mobiliseres til arbeid i de områder de har ødelagt. - Disse forslag er ikke eksakt utformet, men deres tendens er tydelig; det er derfor viktig å gjøre det klart at erstatning og straff ikke er det samme. Tysklands ofre har et sterkt ønske om at rettferdigheten skjer fyllest og at straffen blir iverksatt, men alminnelige menn og kvinner ønsker ennå sterkere å få nok brød å spise, å få tak over hodet og at ordnede forhold blir gjenopprettet i arbeidsliv og handel. Når den første seirsrus er gått over, vil ønsket om en hurtig forbedring av levestandarden etc. være mer utbredt enn ønsket om hevn og straff. Og det ville være en politisk uerlighet å la den økonomiske avstraffelse av Tyskland inngå som en del av de alliertes rekonstruksjonsplaner, når de erførne politikere og økonomer vet at de fleste former for økonomisk straff utsetter gjenopprettelsen av et normalt økonomisk liv.

Sett at tyskerne ble satt til å arbeide i Frankrike, Norge eller Sibir, og at den tyske industri ble brutt ned og transportert til andre land. Det ville bety at 70 mill. mennesker i hjertet av Europa ble dømt til en så lav levestandard at de ikke kunne yte noe bidrag til gjenoppbygningen av Europa, hverken som selgere eller som kjøpere. Dette betyr så meget mer fordi tyskerne rent arbeidsmessig er et av de dyktigste folk i verden. Hvis Tysklands produktive maskin blir trukket tilbake fra produksjonen, vil det få veldig konsekvenser, særlig for landets naboer. Dertil kommer at tvangsarbeid er den mest uproduktive form for arbeid, og å overføre utslitte anlegg kan bare ha noen hensikt som nødsforanstalling, hvis det ikke fins noen annen måte å gjenopprette de alliertes tap på. Det er heller ikke mulig å skille de økonomiske virkninger av en uheldig erstatningspolitikk fra dens politiske følger. Det er ikke sannsynlig at en nasjon på 70 mill. mennesker, som blir fratatt alle livsmuligheter, kommer til å nå fram til noen politisk stabilitet. Den omtalte framgangsmåte var likevel kanskje tenkelig som del av en plan om total og detaljert alliert kontroll med Tyskland, en kontroll som skulle være en eller to generasjoner. Det kan være at De Forente Nasjoner er villige til å gå inn for en slik plan. Men hele dets historie tyder på at de ikke er det. Det er det gamle problem om å stikke ut en politikk som er praktisk holdbar ikke bare i seirens time, men også 15 år etterpå.

Et forslag om en realistisk behandling av erstatningsspørsmålene, er ikke et forslag om å spare Tyskland. Det er ganske enkelt et forsøk på å holde erstatning og straff ut fra hverandre for å hindre at det blir foretatt straffeaksjoner mot Tyskland som ødelegger alt håp om en hurtig økonomisk bedring for de allierte. De hjemsøkte nasjoner må få hjelp til å bygge opp sitt økonomiske system igjen, men det må være virkelig hjelp, ikke illusorisk hjelp fra tvangsarbeidere. Det må være mulig for en bestemt periode, f. eks. 5 eller 10 år, å gi særlig gunstige handelsbetingelser til Hitlers hovedofre. Handelsavtaler kunne inneholde "mest ødelagte nasjoner" klausuler. De bidrag man kan få fra Tyskland, vil være meget større hvis tyskerne får lov til å fortsette å drive industri. De allierte kunne f. eks. gå inn for å holde det tyske folk på dets nåværende levestandard i en 3- eller 5-års periode og bruke det overskudd som nå går til rustninger til kapitalgjenstander til de forarmete nasjoner. Russland ville få meget mer ut av leveransene av masseproduserte maskiner, traktorer, biler etc. fra tyske etterkrigsfabrikker enn av tyske arbeidere i Russland.

Når man tenker gjennom skadeserstatningsspørsmålene, må man bruke logikk og realisme. Det er ingen grunn til å utelate følelse og krav om rettferd. Man kan ikke utelate disse to faktorer. Det tyske folk har større skyld enn noe annet land i historien, og det ville føre til skjebnesværgre resultater å negliger det okkuperte Europas krav om rettferd. Men rettferd må parres med fornuft. Man må for det første huske på at alt forandrer seg med tiden. Det er tapelig å diskutere rent generelt for eller mot en "streng" eller "mild" fred. Å anta at de allierte nasjoner kan elske tyskerne som sine brødre dagen etter at krigen er slutt, er like absurd som å tro at demokratiene vil være villige til i ubegrenset tid å bære de tunge byrder m.h.t. politioppsyn og administrasjon som en streng fred vil føre med seg. Det er derfor heldig at freden blir hard i begynnelsen og mindre rigorøs etterhvert. Å la det tyske folk i en 5-års periode bare beholde 1/2 av hva det produserer og gi resten til tyskernes tidligere ofre er fornuftig. Å holde dem økonomisk nede for alltid er ikke fornuftig. De allierte regjeringer kan kreve erstatninger uten hensyn til det tyske folks velferd så lenge som de allierte nasjoner befolkninger ikke bryr seg om det tyske folks følelser, men ikke lengre.

For det annet vil det være dumt å straffe Tyskland økonomisk på en så måte at det fører med seg en økonomisk straff for de allierte selv. Det er vel og bra å overlate de allierte bestemmelseretten over den rikdom Tyskland besitter. Men å flytte denne rikdom - denne realkapital - til andre

land, vil i de fleste tilfeller være å ødelegge den.

For det tredje; siden hovedhensikten er å hindre at Tyskland begynner krig igjen - å gjøre tyskerne fattige er ikke et mål i seg selv - kan man trekke visse politiske konklusjoner av det anførte økonomiske syn. Det er en grense for den grad av forarmelse de allierte, etter de få første år, vil påføre tyskerne, ikke minst fordi enhver slik forarmelse krever politioppsyn mm. Fordi der er slik, må vi for all del konsentrere vår energi om å gjennomføre avvæpningen og bare sette i verk de økonomiske tvangsforanstaltninger som er absolutt nødvendige. Og fordi ingen fred kan være evig, hvis tyskerne har varige innvendinger å gjøre mot den, er det larest å begrense deres klagepunkter til slike som de kanskje kan forsone seg med. Det er en chans for at tyskerne vil slå seg til ro uten militær likestilling, hvis de ikke samtidig berøves sine livsmuligheter. Men å kombinere økonomisk forarmelse med militær underlegenhet er å gjøre det tyske problemet uløselig for alltid.

\$\$\$\$\$

S v a r t e b ø r s .

Det er ikkje uvanleg at byfolk klager over bøndene og segjer at dei tek blodpengar for maten. Har ein ikkje noko å bytte med, er det uråd å få nokon ting, heiter det. Og det er ikkje til å koma utanom at der er dei bøndene som tener store pengar på at andre lid naud og svolt. Det går ut over alle dei bøndene som gjer si plikt og vel så det i denne tida. For det er nå eingong så at me ser best det vrang og dømer ut fra det. Det burde være i alle si interesse at me slår ned på dei som driv åger med viktige varor. Og dei som burde ta affære på landet er bøndene sjølv. Dei kan gjera folk merksame på at det er skadeleg for landet at dei tek urimeleg forteneste på mat c.a. Hjelper ikkje det, kan dei isolera snyltedyra. For det er eit forsvinnande fatal som profiterer på at andre folk treng hjelp. Det kan dei byfolka vitne om som har budd på landet i feriane. Som tidast har dei fått den beste mat og fått mykje melk. Det virker meir som det er visse distrikt som driv åger. Og ein ting skal me hugse før me dømer bøndene, og det er at det er streng kontroll med avlingane. Dinest er det så at kvar hjelper sine, og då feil det ofte mindre på den som er framand.

Kva segjer nå bøndene om byfolka? Akkurat det same. Det er uråd å få nokon ting hvis ein ikkje har noko å bytte med. Har dei smør eller flesk, kan dei få kva som helst i forretningane. Den eine er ikkje betre enn den andre.

Men ryktene er alltid værre enn det røynlege, og me har grunn til å være bryge over kor godt landsfolk og byfolk har hjulpe kvarandre. Me er alle klar over at den som tek seg urimeleg godt betalt og snylter på dei som lid naud p.g.a. krigen, han er ein ussel snyltar som ingen nordmann kanstå, korkje nå eller etter krigen. Søk opplysningar om slike og hjelp til å få slut på uvesenet. Sjølv sagt må folk ha rett til å ta ein rimeleg overpris til gjengjeld for den risiko dei tek. Og alt ein kan få lurt unna myndighetene og plasert der det trengst er bra enten det skjer ved ulovleg salg eller bytting. Men direkte åger med livsviktige varer vil me ikkjestå. Når krigen er over vil synderane bli haldt fram i ljuset, enten han er forretningsmann eller bonde.

+++++

U N I V E R S I T E T E T .

"18/7-44 ble det foretatt en endring i en av lovene for universitetet i Oslo. Den spesielle ordning av de under fakultetet hørende eksamener i samhøve ved gjeldende reglementer skal ligge under rektor eller den han gir fullmakt." Hittil har eksamsordningen vært lagt under fakultetene.

Det er et nytt skritt i den lei n.s. har fulgt tidligere, at det er politiske meininger, ikke kunnskap som skal legges til grunn ved bedømmelse av kandidatene. Det begynte med kravet om at frontkjemperne skulle ha fortrinrett ved fakultetene selv om de hadde dårlige eksamener.

Denne interessen for universitetet er påfallende. Det har jo vært stengt siden desember. I Sverige går det rykter om at minister Schanke ville åpne universitetet alt i september i år, men at han var blitt frarådet dette av andre n.s. folk. 10 studenter skal være kommet heim fra Tyskland, men en vet ennå ikke grunnen til dette, heller ikke om der kommer flere.

Men hvordan det enn går, så blir det ikke tale om å gå på universitetet før alle universitetets lærekrefter og alle studenter er frigitt. Reglementet må renskes for alle n.s. tilsetninger, og vi må ha sikre garantier for at ingen student kan risikere å bli utskrevet til noe som helst mot sin fri vilje. Studentutvalget er merksam på saken, og paroler vil bli gitt når saken er moden.

fortsatt fra side 2.

frontlinjen å bukte seg for alvår. En veldig russisk kile skyter seg fram over byene Klesjtseli og Sjedlets og ender mindre enn 80 km. fra Warsjawa. Sønnenfor denne henger en tysk kile igjen i de russiske linjene, og i enden av den ligger Brest Litovsk. Bare en hurtig retrett kan redde de tyske styrkene som står her. Så kommer neste russiske kile som strekker seg over Lublin. Denne viktige byen ble tatt mandag. Framstøtene over Sjedlets og Lublin peker mot Wisla-elva (Weichsel) og det kan ikke være så lenge før de når den. Elva er stor og brei, og det ville være rimelig om tyskerne prøvde å forsvare seg langs den. Bielva San byr også på gode forsvarsmuligheter. Et forsvar langs denne beror på om de kan holde den sterke festningen Przemysl. Men den er allerede sterkt truet etter at Jaroslav ble tatt. Fal-ler Przemysl, ligger vegene åpne til Krakau, og Wisla kan bli forsvarslien i hele sin lengde.

Utsiktene for de tyske østfronthærene er ikke lyse. Verst ser det ut for general Lindemann som står i Randstatene med 20 divisjoner. Han er blitt så si isolert, og når russerne kysten, har han ingen sjangse til å redde troppene sine.

Russerne har valgt å rette hovedangrepene mot Warsjawa i stedet for mot Østpreussen. Herved kommer de nærmere de tyske rustningsindustriene i Schlesia. Østpreussen er av mindre militær betydning, når en ser bort fra den virkningen det vil ha på moralen om tyskerne rømmer det.

Det polske problemet.

Kampene går nå på langt inne i Polen, og det polske problemet er blitt høgaktuelt igjen. Aldri har konflikten vært satt slik på spissen som nå. For vél et år siden brøt Moskva den diplomatiske forbannelsen med den polske regjeringa i London, og den har ikke vært tatt opp igjen siden. Denne regjeringa er anerkjent av England, Amerika og mange andre allierte nasjoner. De polske styrkene har gjort en utmerket innsats i kampene både i Frankrike, Norge og Italia. Men den polske regjeringa har vært uehdig i sin utehrikspolitikk og ofte vist et lite demokratisk sinnslag. Søndag uttalte statsministeren at han ville søke kontakt med den russiske regjeringa og få i stand en ordning av forholdet mellom de to landene. Han var villig til å møte representanter hvor som helst og når som helst. I mai i fjor ble det dannet et polsk frihetsråd. Dette har sitt sete i Moskva. Det hevder at det støtter seg på "det polske patriotforbund". Tirsdag sendte frihetsrådet ut en redegjørelse over Moskva Radio, og de hevdet at de var den eneste lovlige polske regjering. Den polske regjeringa i London var ulovlig hevdet det. Det la videre fram et forslag til Polens grense. Russland har alltid holdt på Buglinjen som sin vestre grense. Fri-

hetsrådet gjorde krav på største delen av Østpreussen, en del av Pommern til Oders munning og en del av Schlesia. Og det hevdet at bare en slavisk folk kan redde Polen fra nye ulykker.

Den polske regjeringa i London svarte øyeblikkelig at det polske frihetsrådet i Moskva er ulovlig. Det består av en samling "ergjerrige, ukjente kommunister" som ikke har noen forbinnelse med det polske folket. Selv hevdet de at de hadde en glimrende organisert undergrunnsbevegelse i Polen.

Her står påstand mot påstand. Visst er det at der er en sterk polsk undergrunnsbevegelse, og den har kjempet sammen med russerne bl.a. ved Lvov, og polakker under general Berling kjemper sammen med den røde armé.

Sovjetregjeringa har på oppdrag av utenrikskommisariatet sendt ut følgende erklæring: "Under sine seierrike framstøt har sovjettroppene nådd statsgrensen mellom Polen og Sovjetunionen. Sovjettropper sammen med den polske armé er gått over Bug og har overskredet den polske grense og rykket inn på polsk territorium. Derved er befrielsen av det polske broderfolk begynt. Sovjettroppene er rykket inn på polsk område for å ødelegge Hitlers krigsmaskine og befri Polen og gjenopprette et uavhengig, sterkt og demokratisk Polen. Sovjetregjeringa erklærer at den betrakter krigsoperasjonene på polsk område som operasjoner på en vennligsinnet, alliert stats territorium. I samband hermed erklæres at den ikke på polsk område vil opprette sin egen siviladministrasjon og har derfor henstillet til den polske befrielseskomite å slutte en overenskomst mellom sovjetregjeringa og den polske administrasjon i de befriide områder. Sovjetunionen vil ikke tilegne seg noe av Polens territorium og erklærer at krigsoperasjonene utekommende er diktert av militær nødvendighet for å hjelpe det vennligsinnde polske folk å befri seg fra de tyske okkupanter. Sovjetregjeringa gir uttrykk for den faste overbevisning at broderfolkene i Sovjetunionen og Polen kommer å sluttføre befrielsen av Polen fra de tyske erobrere og skape ei polsk-russisk samarbeider."

//////

I - Frankrike

er det få forskyvninger på frontene, men kampene er ualminnelig harde og blodige. Tyskerne forsvarer seg hardnakket. Vedvarende skoddet vår har hindret de allierte i å utnytte flyet. For øyeblikket er der en ny alliert offensiv under oppseiling. De går fram ved Caen og St. Lo, men det er ikke noen ordentlige meldinger derfra ennå. Størst interesse samler seg om maquis-styrkene, den franske undergrunnsbevegelse. Den er 3-doblet i det siste og har fått store våpenforsyninger. 8.000 tyskere er drept i åpen kamp mot dem.

I - Italia

står de allierte i Pisa. Da de tok den delen av byen hvor det skjeve tårnet og katedralen befinner seg, var disse uskadd, men tyskerne bombar derer nå byen fra høyden nordenfor. De allierte har renset sydbrekken av Arno til 30 km. fra Firenze. Nord for Ancona beleires byen Ostra. Også her gjør partisahene utmerket innsats.

I - Stillehavet

har de allierte tatt Saipan. Dette framkalte regjeringskrise i Tokio. Det ble de militære sjefene som overtok, en fra hæren og en fra marinen. Dette betyr nok en skjerpelse av krigen. Amerikanerne er dessuten gått i land på Guam og på øya Tinian mellom Saipan og Guam. De truer dermed Filipinene.

Hjemmefrontens ledelse har sendt ut et krav til landets lensmenn om å hjelpe ungdommen så den ikke blir arrestert for å ha unndratt seg arbeidsmobiliseringen. Den som medvirker til at ungdommen blir arrestert vil bli dømt og straffet av landets lovlige myndigheter. De kan straffes etter loven om å yte hjelp til fiende under krig.

VVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVV
V
V A N D O G S A N D L I N G V
V
VVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVVV

1.

Nr:8.

Oktober 1944.

Finnlands sak.

Det var før krigen almindelig ... ikke o... det finnko demokrati, og o... det "de okratiske grunnynet som bandt de 5 nordiske staterne sammen." Det bør vel nu være klart for de fleste at en slik opfatning var feilaktig. I et land, hvor radikale arbeiderpartier har vært forbudt siden fjerde krig, - i et land hvor en fyller fengslene med politiske fanger, i et land, hvor en liten reaksjonær klick behersker det politiske liv, - der er det nonsens å henvise at det hersker et demokratisk styremøtt.

Det var et nækkert diktatur so... var Finnlands styreform i både krigsreno. Landets reaksjonære ledarklikk fryktet alle radikale politiske idéer, ideer, som hvis de kunne få grobunn i folket, og bli utsatt i handling, ville trus med å ødelegge grunnlaget for det herskende diktatur. - Det var denne frykt som bestemte diktatorenes innstilling overfor Sovjet avholdt, - og det var denne frykt som til slutt drov dem inn i krigen mot naboland i øst. Med utgangspunkt i den fiendlige innstilling som enni sett igjen hos mange finner etter tsar-Russlands undertrykkelse av deres fedreland, - ble det politisk uviftende finske folk overvasket av en fløm av patriotisk propaganda. Krigen ble betegnet so... "et lite fredsskjerende land" forsvarska p... mot en aktsyk stor ekts brutale overfall. - Og mange bude i og utenfor Finnland lot seg berøre av en slik definisjon.

Etter Tysklands overfall p... Sovjet, klarte begrepene etter - hvort... en ble klar over at russerne hadde fryktet for at Finnland og Polen og Baltici skulle bli opprørte for at tykk overfall Sovjetunionen. En forsto at russerne hadde hatt det beste politiske overblikk, at en bare der hadde først få hvilken fare nazistiske representerte, Sovjet ville sikre seg bedre forsvarsposisjon i nord og vent enn de so... skjriste i 1939. Takket være bl.a. disse bedre forsvarsposisjoner klarte russene å holde Leningrad, Moskva og Stalingrad. Takket være sitt "overfall" på Finnland - Polen og Randstatene har sovjet klart å de... op for nazi-Tysklands styrler, - og bidra med til å befri Europa fra det nazi... stiske terrorvolden. Derfor var - i 1939 - som idag, Sovjets kamp... vår kamp - mens Finlands kamp var Tysklands kamp, - var reaksjonens kamp. - De finske ønskene var i nazi - Tyskland, bolverket i alle demokratiske idéer, og i alle sosiale idder. Det betraktet; med rotte, - nazi Tyskland, so... reaksjonens forsvarer og det var naturlig at de... god gløde tok inot en slik virkenbror og kjørte side o... side med ham.

Før Finnlands reaksjonære ledarklikk, ville tykk seier betyr en ytterligere forsterking av dens politiske makt, - en ytterligere knibbling av alle demokratiske rettigheter, - det ville ha betydd seier for den finske reaksjon. En et tykk nedslag betyr at den okrati og... kan bli virkeligjort i Finnland, - det betyr at det kan bli mere enn en platt frase når det lyder "at hele det finske folk står bak regjeringen". Sovjetes militære makt har tvunget Finland til å kapitulere, - og det betyr betingelsor. Idag står det finske folk i kamp mot sine virkelige fiender - den tyske reaksjon, og det ser ut som at det setter noe inn på å befri sitt fødeland.

Men bare det finske folk bli instann til å føre kampen videre,